

ADUNAREA GENERALĂ A ASTREI DE LA ȘIMLEUL SILVANIEI DIN 6—9 AUGUST 1908

„Asociațiunea Transilvăneană pentru literatură română și cultura poporului român“ (prescurtat ASTRA), înființată în 1861 la Sibiu, a desfășurat o bogată activitate științifică, de dezvoltare a învățămîntului și de răspîndire a cunoștințelor folositoare poporului. La sfîrșitul secolului al XIX-lea, Astra își extinde activitatea organizată, prin despărțămintele sale, pe întregul teritoriu locuit de români, din cadrul Imperiului Austro-Ungar, contribuind la dezvoltarea unei vieți culturale unitare și la intensificarea legăturilor tradiționale ale românilor transilvăneni cu românii de dincolo de munți.

Despărțămîntul Șimleu al Astei, înființat în anul 1871¹, hotărăște în ședința de la 19 martie 1908, să invite adunarea generală a Astei la Șimleu². În acest scop se fac intense pregătiri de către fruntașii sălăjeni constituiți într-un comitet de organizare compus din 16 persoane, din centrele mai importante ale Sălajului³.

Prin invitarea adunării Astei aici, sălăjenii doreau să dea un nou impuls mișcării culturale naționale de pe aceste meleaguri. Revista „Astra la Șimleu“ redactată de Dr. Dionisie Stoica cu prilejul adunării, subliniază acest fapt, arătînd că „ne-am străduit, să facem din această adunare generală o manifestațiune culturală pronunțată... să putem sădi dragostea de cultura românească... Ne bucurăm mult, că ni s-a dat cel mai bun prilej de-a încerca... inaugurarea unei acțiuni mai mari de regenerare culturală națională a Sălajului și în această bucurie salutăm cu toată dragostea românească Asociațiunea și pe toți onorații oaspeți, cari n-au pregetat a veni la Șimleu, ridicînd astfel nimbul și importanța serbărilor noastre“⁴.

În contextul acesta de idei se înscrie și discursul de deschidere a adunării, ținut de Andrei Birșanu, vicepreședinte al Astei. Aruncînd o privire de ansamblu asupra istoriei poporului nostru, insistînd în special asupra originii sale, Andrei Birșeanu, în cuvîntarea sa, arată că poporul român a avut de îndurat secole de-a rîndul asuprirea străină, dar cu

¹ V. Curticăpeanu, *Mișcarea culturală românească pentru unirea din 1918*, București, 1968, pag. 75.

² Astra la Șimleu, revistă apărută cu prilejul adunării generale a „Asociațiunii“ din 6—9 august 1908.

³ *Ibidem.*

⁴ *Ibidem.*

toate acestea și-a păstrat ființa sa națională: „Trist și dureros a fost acest trecut și nu o dată în cursul lui a fost în cumpănă chiar existența neamului nostru. Și dacă cu toate acestea Românul a putut trăi ca Român pînă în ziua de astăzi, păstrîndu-și numele său strămoșesc, obiceiurile sale deosebite, portul său caracteristic și mai presus de toate aceea comoară nestimată, moștenită din moși din strămoși, care-l deosebește de toate celelalte neamuri împrejmuitoare și care este cea mai strălucită dovadă a originii sale nobile: *limba românească*, are a mulțami, pe lingă vînjoșia elementelor, din care a fost plămădit, . . . și conștiinței obîrșiei sale alese, conștiință, care nu l-a părăsit nici cînd și care i-a dat putere, să înfrunte primejdiile cele mai mari.

Dar pe lingă . . . trăinicia și statornicia, dovedite în cursul atîtor veacuri, încă o însușire caracteristică a însoțit poporul nostru în tot trecutul său atît de viforos și aceasta este: *dorul său de lumină, năzuința sa spre învățătură* . . . așa încît istoria poporului nostru . . . nu este altceva, decît năzuința de la întuneric spre lumină, lupta nobilă a unui popor pentru înlăturarea din umilința trecutului prin știință, prin învățătură, prin cultură⁵.

În continuare trece în revistă succesele obținute de poporul român pe plan cultural, accentuînd în special asupra dezvoltării învățămîntului și a eforturilor deosebite în promovarea culturii naționale, scop pentru care a fost înființată și asociația Astra. Abnegația depusă în această luptă pentru cultura națională, se cere să fie prețuită de generațiile viitoare, de aceea A. Birsanu arată că „dacă Istoria viitoare va fi în-adevăr nepărtinitoare, va trebui să recunoască cu laude aceste jertfe pline de abnegațiune aduse de poporul nostru pentru înaintare prin învățătură, iar cronicarul viitorului va trebui să completeze pe contimporanul lui Mateiaș Corvinul, zicînd: «Se pare că poporul acesta nu s-a luptat atît pentru viață, cît pentru păstrarea limbei și a culturii sale naționale»⁶.

Avînd în vedere că asociația Astra cuprindea pe toți românii din monarhia austro-ungară, „iar adunările generale ale ei sînt serbări ale întregii obști românești⁷, A. Birseanu arată că într-o astfel de adunare cum era aceea la care vorbea, deviza asociației trebuie să fie „*Totul pentru cultura noastră, totul pentru asigurarea viitorului neamului nostru!*”⁸ deviză care se impune a fi transpusă în fapte fără întirziere, deoa-rece „Aceasta o pretinde de la noi originea noastră, trecutul poporului nostru, suferințele seculare, îndurate de strămoșii noștri, pentru a ne

⁵ *Transilvania*, XXXIX, 1908, III (august-septembrie), p. 170—171.

⁶ *Idem*, p. 172.

⁷ *Idem*, p. 174.

⁸ *Idem*, p. 175.

putea lăsa ca moștenire limba și naționalitatea, jertfele aduse de bărbații mari ai neamului nostru, demnitatea noastră de oameni și interesul bine priceput al patriei noastre mult iubite⁹.

Lucrările adunării se înscriu în această deviză prin importanțele hotărâri luate, printre care amintim: instituirea unui premiu pentru alcătuirea unui abecedar cât mai bun în folosul analfabeților; să se studieze în amănunțime propunerea lui N. Fabian pentru înființarea cursurilor de analfabeți în cadrul asociației; să se înființeze, începând din anul 1909, după un plan sistematic, cite 20 de biblioteci acolo, unde nu se înființează din partea despărțămintelor; să împartă și mai departe cărți la cererea despărțămintelor; să se publice în fiecare lună o broșură în „Biblioteca poporală a Asociațiunii” care să se împartă gratuit bibliotecilor despărțămintelor și membrilor ajutători; să se angajeze un agronom care să cutreere despărțămintele, să țină prelegeri pentru popor și să dea îndrumări conferențiarilor; se aprobă publicarea unor lucrări și broșuri¹⁰.

În cadrul lucrărilor adunării se înscrie, printre altele, și prezentarea „*Schiței monografice a Sălajului*” întocmită de Dr. Dionisie Stoica și Ioan P. Lazăr și a conferinței „*Prozatorii tineri în literatura noastră*” de Octavian C. Tăslăuanu¹¹.

Serbările pregătite de fruntașii sălăjeni au avut un caracter specific sălăjenesc prin organizarea unei expoziții etnografice în sala de gimnastică a gimnaziului din localitate cu exponate din comunele Aghireș, Bădăcin, Bucium, Cățelul-rom(ănesc), Domnin, Fetindia, Giurtelec, Hidig, Santău și Sărăuad și prin spectacolul teatral care includea piesa „*Moise Păcuraru*” de Dr. Dionisie Stoica, însoțită de muzică și cântări naționale¹². Concertul susținut de corul teologilor din Gherla și al casinei române din Șimleu cuprindea piesele „*Hora*” de G. Dima, „*Răsunetul Ardealului*” de I. Vidu, „*Cine m-aude cîntînd*” de T. Brediceanu, lucrări ale compozitorilor G. Verdi, Berlioz și Schumann, precum și „*Olteanca*” și balada „*Constantin Brâncoveanu*” de Iacob Mureșianu, ultima fiind acompaniată la pian de însuși autorul ei, Iacob Mureșianu, venit aici cu prilejul adunării asociației¹³.

Adunarea generală a Astei de la Șimleu, din anul 1908, atît prin hotărârile luate, în special în privința extinderii binefacerilor învățaturii și asupra celor neștiutori de carte, cît și prin serbările desfășurate aici, constituie un eveniment cultural-politic deosebit, cu un răsunset larg în rîndurile românilor de sub stăpînirea austro-ungară, asupra căroră se

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Idem*, pp. 178—179.

¹¹ *Idem*, pp. 176—177.

¹² *Astra la Șimleu* din 6—9 august 1908.

¹³ *Ibidem*.

exercita o intensă politică de deznaționalizare. Prin aceasta se făcea încă un pas înainte în lupta pentru apărarea culturii naționale și prin ea, a ființei naționale românești.

ELENA BORUGĂ

**GENERAL MEETING OF ASTRA AT ȘIMLEUL SILVANIEI IN
6—9 AUGUST 1908**

(SUMMARY)

The author shows the importance of this meeting of Astra for the development of the national struggle for independence of the Romanians in Transylvania.